

Elevark til Pagten: Sang og fællesskab

Maltes klasse skal arbejde med Grundtvig i skolen, og de begynder med salmen, Dejlign er den himmel blå. Den står i Den Danske Salmebog, og mange synger den til jul. Senere opdager Malte, at salmen oprindeligen ikke kun havde 7 men 19 strofer. Dejlign er den himmel blå var den allerførste salme, Grundtvig skrev. Han gav salmen denne overskrift: ”De hellige tre Konger. (En barnesang)”.

Se følgende klip fra Pagten:

- Dejlign er den himmel blå
- Helle fortæller om Grundtvig
- Karla spiller melodien
- Koden i salmen løses
- 1. prøve med stjernemanden

Elevopgave

- Læs den oprindelige udgave af Dejlign er den himmel blå.
- Find eksempler i salmen på, at den er skrevet til børn og streg stederne under.

Dejlig er den himmel blå

1. Dejlig er den Himmel blå,
Lyst det er, at se derpå,
Hvor de gyldne Stjerner blinke,
Hvor de smile, hvor de vinke,
Os fra Jorden op til sig.

2. Kommer Små, og hører til!
Jeg for eder sjunge vil
Om så lys og mild en Stjerne,
Jeg det ved, I høre gerne:
Himlen hører eder til.

3. Det var midt i Julenat,
Hver en Stjerne glimted mat,
Men med et der blev at skue
En så klar på Himlens Bue,
Som en liden Stjernesol.

4. Langt herfra, i Østerland
Stod en gammel Stjernemand,
Så fra Tårnet vist på Himlen,
Så det Lys i Stjernevrmlen,
Blev i Sind så barneglad.

5. Når den Stjerne lys og blid
Sig lod se ved Midnatstid,
Var det Sagn fra gamle Dage,
At en Konge uden Mage
Skulde fødes på vor Jord.

6. Derfor blev i Østerland
Nu så glad den gamle Mand;
Thi han vilde dog så gerne
Se den lyse Kongestjerne,
Før han lagdes i sin Grav.

7. Han gik til sin Konges Slot,
Kongen kendte ham så godt,
Hørte og med Hjertens Glæde,
At det Lys var nu tilstede,
Hvorom gamle Spådom lød.

8. Han med Søn og Stjernemand
Flux uddrog af Østerland,
For den Konge at oplede,
For den Konge at tilbede,
Som var født i samme Stund.

9. Klare Stjerne ledte dem
Lige til Jerusalem,
Kongens Slot de gik at finde,
Der var vel en Konge inde,
Men ej den de ledte om.

10. Klare Stjerne hastede frem,
Ledte dem til Betlehem,
Over Hytten lav og lille
Stod så pludselig den stille,
Strålede så lyst og mildt.

11. Glade udi Sjæl og Sind

Ginge de i Hytten ind,
Der var ingen Kongetrone,
Der kun sad en fattig Kone,
Vugged Barnet i sit Skød.

12. Østerlands de vise Mænd

Fandt dog Stjernen der igen,
Som de skued i det Høje,
Thi i Barnets milde Øie
Funklende og klar den sad.

13. Den var dem et Tegn saa vist,

At de så den sande Krist,
Derfor nejed de sig glade,
Offerede på gyldne Fade
Røgelse med søde Lugt.

14. Vil I Små ej også gerne

Se den lyse milde Stjerne,
For den Konge dybt jer neje,
Som Guds Rige har i Eje,
Og vil lukke jer derind?

15. Ser I til den Himmel blå,

Med de gyldne Stjerner på,
Der den Stjerne ej I finde,
Men den er dog vist derinde
Over Jesu Kongestol.

16. Thi det Barn, som var paa Jord,

Blevet er en Konge stor,
Og han sidder nu deroppe,
Over alle Stjernetoppe
Hos Gud Faders høire Haand.

17. Nejer eder kun, I Små!

Han fra Himlen ser derpå.
Sender ham med
Hjertensglæde
Lov og Pris til høie Sæde!
Det er Røgelse for ham.

18. Stjernen ledte vise Mænd

Til nyfødte Konge hen,
I har og en sådan Stjerne,
Og når I den følge gierne,
Komme I til Jesus vist.

19. Denne Stjerne, lys og mild,

Som kan aldrig lede vild,
Er hans Guddomsord det klare,
Som han lod os åbenbare
Til at lyse for vor Fod.

N.F.S. Grundtvig 1810

Elevopgave

I Pagten indgår salmen i en kode, som Malte skal løse. Grundtvig har også indbygget en slags kode i sin salme. Det vil sige, at han lader et bestemt ord være ”kodeord” til det, han vil fortælle i salmen. For at løse koden skal man finde ud af, hvilket ord, der er det vigtigste i salmen. Grundtvig hjælper ved at bruge ordet mange gange.

- Læs salmen igen. Hvilket ord tror du er kodeordet i salmen?
- Skriv ordet ned – også hvis det bruges på forskellige måder.

Eleverne i Maltes klasse får i Pagten lidt at vide, om baggrunden for ’Dejlig er den himmel blå’. Helle fortæller, at Grundtvig på et tidspunkt som ung var meget ked af det og en decemberdag gik ud i vintermørket. Her fik han øje på alle stjernerne, og pludselig begyndte nogle ord at dukke op i hans hoved. Han gik ind og begyndte at digte. Men han digtede ikke bare ud fra sin fantasi. Han digtede en historie fra Bibelen om til en salme.

- Læs den historie fra Biblen, som Grundtvig digtede om til salmen Dejlig er den himmel blå.
- Sammenlign de to tekster. Er der noget i bibelhistorien, Grundtvig ikke digter med ind i salmen? Digter han noget til, som ikke står i historien? Skriv de eksempler ned, du kan finde.

Historien fra Biblen, som Grundtvig digtede om

Jesus blev født i Betlehem i Judæa, mens Herodes var konge. En dag kom der en gruppe stjernetydere fra østen til Jerusalem og spurgte: »Hvor er det bar, som er født til at være jødernes konge? Vi har set hans stjerne stå op i øst, og nu er vi kommet for at tilbede ham.« Da kong Herodes hørte det, blev han forfærdet, og det blev alle andre i Jerusalem også. Herodes kaldte de ledende præster og de skriftkloge sammen og spurgte dem: »Hvor er det, den konge der er nævnt i Skrifterne, skal fødes?« »I Betlehem i Judæa,« svarede de. »Det har vi læst hos profeten Mika:

Du Betlehem i Juda,

du hører ikke til blandt de mindste af Judas byer.

Fra dig skal der komme en fyrste

som skal lede mit folk.«

Herodes kaldte i hemmelighed stjernetyderne til sig og forhørte sig indgående om, hvornår stjernen var kommet til syne. Så sendte han dem af sted til Betlehem med ordene: »Tag af sted og find ud af hvem barnet er. Giv mig besked når I har fundet ham, så jeg også kan komme og tilbede ham.« Da de havde hørt, hvad kongen sagde, tog de af sted. Stjernen, som de havde set i øst, bevægede sig nu på himlen foran dem, og den stoppede først, da de nåede frem til det sted, hvor barnet var. Da de så stjernen over huset, blev de helt utrolig glade og gik derind. Her fandt de barnet sammen med Maria. De faldt på knæ og tilbad barnet, åbnede for deres kostbarheder og gav ham de gaver, de havde med: guld, røgelse og myrra. I en drøm blev stjernetyderne advaret om ikke at tage tilbage til Herodes, og derfor tog de en anden vej hjem til deres eget land. (*Matthæus 2, 1-12*)

Malte og Lyda finder i Pagten ud af, at der er noget særligt med syv af stroferne i 'Dejlig er den himmel blå' – nemlig stroferne 1, 2, 5, 10, 13, 16 og 17. Tager man det sidste ord i første linje af disse strofer, kan man sætte dem sammen til en sætning: Ordene er: blå, til, blid, frem, vist, jord og små. Når man sætter ordene rigtigt sammen, bliver det til sætningen "Blid blå jord, vist frem til små!". "Blå jord" er nissernes ord for et sted, hvor der udspringer en kilde med vand. Det leder Malte og Lyda hen til Gudenåens udspring.

Elevopgave

Nu skal du prøve selv at lave en kode på syv ord ud fra 'Dejlig er den himmel blå'.

- Find syv ord fra den oprindelige "Dejlig er den himmel blå" salme, der tilsammen danner et budskab. I må frit vælge mellem alle ordene, og I bestemmer selv budskabet.
- På et andet stykke papir skriver I nu budskabet i kode. Et ord angives med tre tal.

1. tal angiver, hvilken strofe ordet skal findes i.

2. tal angiver, hvilken linje i strofen ordet skal findes i.

3. tal angiver, hvilket ord i linjen der er tale om.

Fx 17,4,3 = strofe 17, linje 4, ord nummer 3.

Se følgende klip fra Pagten:

- Hvad er det, min Marie?
- Helle inviterer Jens ud
- At gå imod strømmen

Hvad er det, min marie!
Som gør det, at vi to,
vi tale eller tie,
på færde og i ro,
os føle viet sammen,
som kirken og dens amen,
som præst og menighed!

Det er, at vi vil være
hinanden som vi er,
det er, at vi kan bære
hinanden som vi er,
det er, at vore munde,
vi våge eller blunde,
dog mødes i et kys!

Helle siger på et tidspunkt til Malte om sangen *Hvad er det, min Marie*: ”Det er en meget smuk sang om kærligheden mellem mennesker, der gør, at de tør være lige præcis, som de er, og på den måde bliver meget stærke sammen”. Derfor bliver linjerne fra sangen sagt flere gange i Pagten.

Refleksionsspørgsmål

Venskaber kan let gå i stykker, hvis man er meget forskellige.

- Nævn nogle eksempler på forskelligheder, der kan få et venskab til at gå i stykker.
- Hvad skal der til for at holde sammen, selvom man er forskellige?
- Hvordan kan forskelligheder blive en styrke?

Se følgende klip fra pagten:

- Kristenhedens Syvstjerne på nettet
- Viji vender tilbage
- Viji dykker efter perler

Grundtvigs digt "Kristenhedens Syvstjerne" fortæller den kristne kirkes historie på vers, sådan som Grundtvig ser den. Han beskriver, hvordan kristendommen i historiens løb har bredt sig til forskellige lande, og hvordan folk rundt omkring har forstået dens budskab. Hver gang kristendommen er kommet til et nyt land og en ny kultur, har man forstået den på en lidt ny måde.

For når man hører om en ny tro, glemmer man ikke bare pludselig, det man troede på i forvejen. Grundtvig mener, at der er seks steder og dermed seks gange i kirkens historie, der især skete noget vigtigt, da kristendommen mødtes med det, man på det sted troede på i forvejen.

- Læs de seks strofer i 'de 6 første menigheder' og find i fællesskab i klassen ud af, hvad det er for nogle lande og tidspunkter, Grundtvig digter om.

De 6 første menigheder

1. Den hebraiske menighed

Flyttet er din lysestage,
kold din moderlige favn,
af din glans er dog tilbage
strålekransen om dit navn;
overalt, hvor kristne findes,
som vor moder du skal mindes,
til af døde du står op.

2. Den græske menighed

Nej, så lidt som Skaberånden
låner vingefjer af gæs,
fatted ham med pen i hånden.
Klemens og Origenes;
deres åndsbegreb var luften,
deres ordbegreb fornuften,
som den har hver djævel arm!

3. Den latinske menighed

Løgnens Ånd, Vorherres fjende,
han er fader til den trøst:
Hvem der ofre vil og tiende,
og slå kors for mund og bryst,
dyre sjælemesser stifte,
holde fastedag og skrifte,
ham Sankt Peder lukker ind!

4. Den angelsaksiske menighed

Dine munke, trods latinen,
modersmålet dyrked dog,
skrev derpå, trods skærsilds-pinen,
mangen livlig, munter bog,
lyst og mod de til det samme
delte med hver frændestamme
kendeligst ved Heklas fod.

5. Den tyske menighed

Ene Luther, ingen anden,
førte krig på liv og død,
mindst med paven, mest med fanden,
om hvad "ord" og "tro" betød,
han som Odin i Valhalle,
derfor ene blandt dem alle
vinen drak af guldpokal.

6. Den nordiske menighed

Ja, den favre jule-gåde
som udråbtes trindt om land
at Guds sandhed og Guds nåde
blev til ét, som Gud og mand,
gættes skal den her med gammen,
hvor sig slog mod jætter sammen
Thor og Freia, as og van!

Prøv i fællesskab at finde ud af, hvad Grundtvig mener, der skete med kristendommen de seks steder.

Som det fremgår af Pagten, forestiller Grundtvig sig, at det syvende og sidste vigtige sted i kirkens historie vil være Indien. Her har hinduismen i mange århundreder været de flestes religion. Derfor kalder Grundtvig Indien for "Hindostan". Når den gamle visdom i hinduismen forenes med kristendommen, så vil mennesker – mener Grundtvig - enten tro, at nu har de forstået alt eller opgive selv at ville forklare alting. Det første kalder Grundtvig at "forgude sig selv", og det fører efter hans mening ikke til noget godt, fordi det får mennesker til at tænke på sig selv, før de tænker på Gud og på andre mennesker. Han håber derfor, at historien ender med, at mennesker indser, at målet med alting er at se væk fra sig selv og få øje på andre og på Gud.

Mellem stierne ved Ganges
klarlig både før og nu
mange var den gamle slanges
som til træskhed kun er dru
dog i perlefiskeriet
ingensteds så vel indviet
var man, som i Hindostan!

Malte bliver ledt på sporet til løsningen af den tredje prøve ved at læse om perlefiskeriet i strofen om Ganges og Hindostan fra "Kristenhedens Syvstjerne". Når Grundtvig digtede, havde han altid Bibelen i baghovedet, fordi han syntes, den var bogen om det allervigtigste i livet. Derfor har han helt sikkert også tænkt på denne lille historie fra Bibelen, da han skrev strofen om "perlefiskeri" i Ganges: "Guds rige kan sammenlignes med en skat, der var gravet ned på en mark. En dag fandt en mand skatten og dækkede den straks til igen. Helt overvældet af glæde skyndte han sig at sælge alt, hvad han ejede, og købte marken. Sådan var det også med en købmand, der var på jagt efter smukke perler. En dag fandt han en helt enestående perle, og han solgte alt hvad han ejede, og købte perlen".

Matthæus-evangeliet kapitel 13, 44-46.

For Grundtvig er "Guds rige" en anden måde at sige "sandheden om livet" eller "det allervigtigste i livet" på. I Pagten forklarer Helle, at det at fiske perler måske handler om at finde en særlig visdom. Da Malte spørger, hvad det er for en visdom, siger hun, "Man kan måske sige, at den er dét, der er det allervigtigste i livet. Og at man skal finde ud af, hvad "ens perle" er...."

Elevopgave

- Diskuter i klassen, om I er enige med eleverne i Maltes klasse om, hvad der er det allervigtigste i livet. Giv også andre eksempler på, hvad der ellers kan være vigtigt.
- Hvad betyder det for en, at der er noget, der er så vigtigt, at man vil ofre alt for at få det?
- Hvad betyder det, hvis der ikke er noget, man synes er særlig vigtigt?

Det er ikke alle former for ”perler”, det fører til noget godt at jage. Rune bliver fx i Pagten lokket med penge af Iselin. Her bliver penge pludselig til noget af det vigtigste i livet.

- Kan I komme med eksempler på, at man bliver så besat af jagten på noget, at det kan ødelægge ens liv?